

УДК: 37.032(477)(09)

DOI: 10.26697/ijes.2019.4.2

Формування моральних переконань і вчинків, трудове й естетичне виховання в педагогічному досвіді В. О. СухомлинськогоБатрун І. В.¹¹ Харківська загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів № 101, Україна**Резюме****Вступ:**

В. О. Сухомлинський стверджував, що моральний розвиток є тією сферою, де панує безмежна і справжня рівність, де кожен, навіть найважчий учень, може досягти вершини, бути великим і неповторним. Основою морального виховання підлітка, показником його моральної зрілості, на думку педагога, є ідеал Батьківщини. Моральна вихованість, духовне благородство людини у роки отрочтва досягаються тим, що дитина бачить світ через свій обов'язок перед Батьківщиною.

В. О. Сухомлинський не уявляв собі виховання без постійних розповідей вихователя про гарні вчинки людей, без пояснення правил моралі. Він складає хрестоматію маленьких повчальних розповідей, вишукує такі розповіді і історії в книгах, газетах, журналах.

Проте найбільше боявся В. О. Сухомлинський, що розмови залишаться лише розмовами, перетворяться у пустослів'я. Якщо дітей схвилювало слово педагога, це хвилювання повинно обов'язково вилитися у справу, у роботу, у допомогу людям, школі, колгоспу. При такому поєднанні (слово учителя – схвилюваність – спільна праця вихованців і вчителя) в дітей виникає почуття задоволеності.

Особливу увагу В. О. Сухомлинський приділяв трудовому вихованню дітей як у сім'ї, так і в школі, вихованню любові до праці, працьовитості, поваги до людей праці, бережливого ставлення до матеріальних і духовних благ людства.

У Павлівській школі ним було запроваджено чітко продуману систему виховання дітей, створені належні умови для формування трудових традицій, які переросли в культ праці. Василь Олександрович писав, що не гра в працю, а справжнє трудове життя, – з потом, втому, мозолями, радістю досягнутої мети – ось щастя людини.

В. О. Сухомлинський відзначав, що марне витрачання часу, байдкування, ледарство проникає нині у життя дітей; та деякі батьки вважають, що їхні діти повинні тільки гратися, забавлятися, розважатися, а праця – це обов'язок дорослих. Дітей перетворили у бездушних споживачів радощів, вони навіть не усвідомлюють, звідки та радість прийшла і якою ціною завойована. Такі батьки переконані в тому, що найбільше щастя дитинства – безтурботність, втіха, радісне життя. За думкою В. О. Сухомлинського, в праці

розкриваються здібності, моральні та інтелектуальні сили молодої людини, формується її особистість. Тільки в процесі трудової діяльності виникає потреба в спілкуванні, у становленні соціальних і психологічних відносин, ділових взаємин між людьми, взаємодопомоги, взаєморозуміння, дисциплінованості, погодженості дій і вчинків тощо.

Потреба в праці, звичка і відповідальне ставлення до праці можуть сформуватися лише при наявності посилюючих і постійних трудових доручень, у праці радісній, без примусу і покарань, самостійній і творчій, корисній як для особистості, так і для суспільства.

Результати:

Через усі педагогічні праці В. О. Сухомлинський проводить основну ідею – ідею самоутвердження і становлення особистості громадянина у творчій праці на благо суспільства. Дати дитині радість творення, радість праці, праці на благо людей – це і є справжня мудрість батьківської любові до дітей.

Висновки:

В. О. Сухомлинський писав, що творчий характер трудової діяльності розкривається перед дитиною тоді, коли вона зайнята тривалою працею, яка потребує щоденної думки, піклування. І однією з найсильніших спонук до фізичної праці є важливість задуму цієї праці, поєднання зусиль розуму і рук. Чим важливіший задум, тим з більшим інтересом виконується найпростіша робота. Оволодіння майстерністю дослідження, експериментування, використання даних науки у праці – все це дитина усвідомлює і переживає як моральну гідність.

Естетичне виховання, на думку В. О. Сухомлинського, це – виховання красою, виховання прагнення жити за законами краси.

Вказуючи на українську народну мудрість, яка гласить: “Тримаючи в руках скрипку, людина не здатна на погане”, видатний педагог поставив у Павлівській провідним завданням естетичного виховання, образно кажучи, дати в руки кожній дитині скрипку, або навчити розуміти, цінувати і створювати прекрасне.

Інформація про автора:

Батрун Ірина Володимирівна – кандидат педагогічних наук, учитель російської мови та літератури, Харківська загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів № 101, Харків, Україна.

Наукові інтереси: шкільна освіта, викладання російської мови, педагогічна діяльність В. О. Сухомлинського, історія педагогіки; <https://orcid.org/0000-0003-0497-4868>.

Автор-Кореспондент:

Батрун Ірина Вікторівна

Email Автора-Кореспондента:

batrun.irina.1987@gmail.com